

ПОЛУМ'Я ВОЛОДИМИРА МИХАЙЛИЧЕНКА

Рекомендаційний список літератури
до 80-річчя від дня народження поета

Я, Михайличенко Володимир Терентійович, народився 13 вересня 1936 року на руднику «Червоногвардієць» Жовтневого району міста Кривого Рогу Дніпропетровської області в сім'ї гірника. Батько мій, Михайличенко Терентій Семенович, працював бурильником на шахті, помер від професійної хвороби – силікозу – в 1939 році. Мати, Михайличенко Неоніла Іванівна, працювала прибиральницею в побутовому комбінаті шахти «Нова». У 1940 році вона вдруге вийшла заміж за Самборського Анатолія Івановича. Од мого вітчима народилося дві сестри: Люда – 1942 року народження і Леся – 1946 року. Помер вітчим від силікозу в 1953 році. Мати – домогосподарка. Сестри працюють на виробництві.

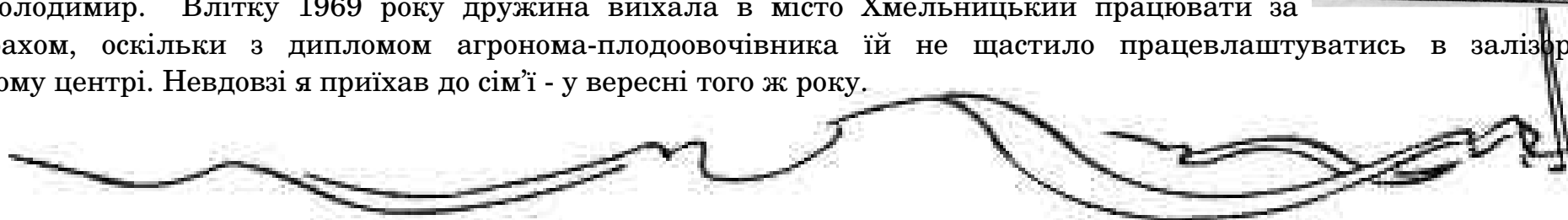
Під час фашистської окупації сім'я перебувала в Кривому Розі на руднику «Червоногвардієць», нині – ім. Рози Люксембург.

Після звільнення міста від гітлерівців я, восени сорок четвертого року, пішов у перший клас місцевої десятирічки, яку закінчив у 1954 році. По закінченні школи деякий час працював у будівельно-монтажному управлінні міста Києва. Захворів на туберкульоз легенів, повернувся додому, де тривалий період лікувався. З листопада 1957 року по вересень 1959 – відповідальний секретар багатотиражки «Бурильник» рудоуправління ім. Комінтерну, цієї ж осені, успішно склавши вступні екзамени, став студентом філологічного факультету Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка. Закінчив три курси, далі вчитись завадила хвороба – загострився процес легеневого туберкульозу.

Залишивши університет, повернувся восени 1961 року до Кривого Рогу, на рудник, де народився. Тут працював у редакції багатотиражної газети «На трудовій вахті» спочатку відповідальним секретарем, пізніше – редактором, до літа 1969 року. Тут, на руднику, одружився з Мадзюк Ольгою Анатоліївною. Від цього шлюбу у 1963 році народився син Володимир. Влітку 1969 року дружина виїхала в місто Хмельницький працювати за фахом, оскільки з дипломом агронома-плодоовочівника їй не щастило працевлаштуватись в залізнично-рудному центрі. Невдовзі я приїхав до сім'ї - у вересні того ж року.

Володимир Михайличенко, 195

Володимир Михайличенко, 1957 р.

Працював у районній газеті «Прибузька зоря».

Після того, як народний суд м. Хмельницького розглянув нашу з дружиною заяву і розлучив нас, я розрахувався і повернувся до рідного міста. З грудня 1970 року по вересень 1971 ніде не працював: спочатку кілька місяців хворів, а тоді не зміг знайти роботу, яка б задовольнила мене і відповідала б моєму стану здоров'я. З шістнадцятого вересня 1971 року я – редактор «Останніх вістей» Криворізької редакції радіомовлення...

Володимир Михайличенко
16.11.71 р.

Однакові для мене дні,
Ні понеділка, ні суботи.
А ночі теж сумні й нудні —
Четвертий місяць без роботи.
Тому виною — мій язик,
Гостріший леза «помічник»,

Дивацькі вчинки, нервів крик? -
Не відаю. Та сортувати
Свої я помилки не звик...
Такий удався чоловік:
Привикну, як рвону за грати!

Про цей період та подальше життя дізнаємося зі спогадів дружини поета Ніни Богданівни Михайличенко: «А потім життя зробило свої корекції. Ми стали сім'єю. Було важко, дивно і щасливо — легко не було жодного дня ...

16 вересня 1971 року, нарешті, Михайличенко торжествував: його без прописки прийняли на роботу в міську редакцію радіомовлення. Через рік Валентина Сафронова, редактор газети «Сільський трудівник», запросила його на роботу в свою редакцію. Там він і працював до трагічного літа 1977 року.

Кожного ранку, проводжаючи його, я ніби прощалась з ним назавжди: таке відчуття не кидало мене ніколи. Влітку 1972 року народилась Марійка. Володимир був уважним і люблячим батьком, бавив, носився і тішився малою донькою.

У «Сільському трудівнику» надрукували новий вірш-роздум «Недайвода»:

...Кривбасу я іще з колиски син.
Його кварцитних гір, його глибин.
Мене вража і манить таємниця...

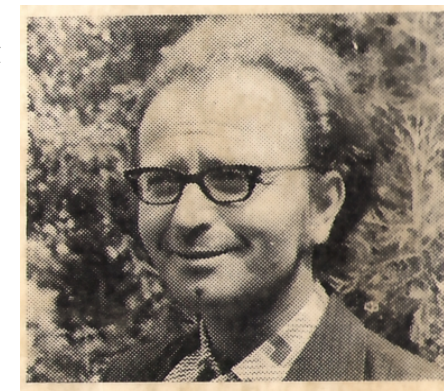

Знову - зізнання в любові і вічній приязні до рідної землі. ...Боліла у нього душа за кожну знедолену людину, за пошматовану кар'єрами і загиджену відвалами красу землі, за річки і ставки, за кожну билінку і кожну комаху... Такий був склад характеру і бачення світу. Понад усе, на все життя, ставив він правду, честь, совість.

Коли Володя повертався увечері з роботи додому, його тяжко побили — неподалік від дому, у людному місці... Він заборонив звертатись у міліцію і в лікарню не пішов: сказав, що буде гірше... Після цього випадку він відчув себе погано. Без видимих ознак хвороби був завжди сумний, його мучили погані передчуття, важкі настрої. Свій стан пояснив так: «Нема ніякого зв'язку з життям. Я ніби прощаюсь з усіма і всім. Запам'ятай — дочку ти виховувати будеш сама, бо я скоро піду». У його записниках на окремих листочках з'явилися ось такі нотатки:

Коли мене, може, не стане,
Як декотрих з нас не стає —
З багряних пісень моїх гляне
Моє Криворіжжя, моє!

** Ще дві, ще три таких зими
** Як ось оця зима —
** Вважай тоді — межі людьми
** Мене нема, нема...

В січні 1977 року за одну ніч був складений початок досить великого циклу «Криворізькі октави». Він не завершений....

Майже рік Володя ночами не спав від лютого болю. Кожен день він йхав на роботу і часто на короткі моменти непритомнів...

7 серпня 1977 року, нарешті, витримавши майже всі відпустки колег («щоб не сказали, що я з-за якоїсь-там вавки на нозі бігаю до лікарів, ледачію») - Володя звернувся в лікарню. Я була з ним і бачила розпач на обличчях спеціалістів... Почались скитання по кабінетах, лікарнях, містах... Це був страдницький шлях, коловерт неймовірних, нечуваних мук — фізичних, моральних, етичних. Якось в один погожий, яскравий, дуже теплий день пізньої осені 1977 року у скверіку біля лікарні Володя сказав мені: «Знаю і завжди знав: щось повинно було трапитись, у щось повинно було вилітись постійне горіння, спалення на пекельному вогні моїх нервів, моїє душі... Нерви згоряли кожену мить... Все логічно: Пушкіну було тридцять вісім, Єсеніну — на десять років менше, Шукшину і Блоку — сорок один. А мені вже пішов сорок перший рік... Я не кращий за них, я теж своє уже відспівав і відплакав...»

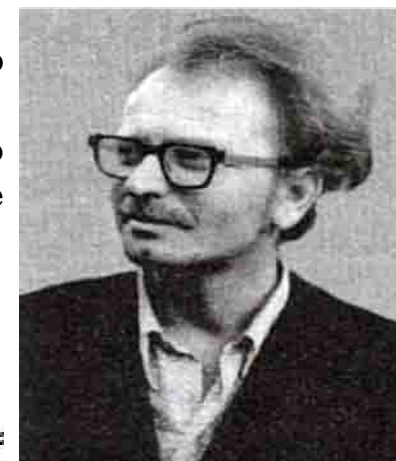

...кінець настав 4 січня 1978 року. Усвідомила лиш, що пішов за вічну межу неповторний, своєрідний, дивний світ обдарованої людини. Лишилось багато недописаного, не записаного взагали, лишились його думки і справи, але доспівати, дати життя устремлінням і планам уже нікому».

Складний, глибокий та уразливий світ поета розкривається у спогадах його вчителів, друзів, однокашників, колег.

«Це втрата для нашої літератури, що не стало Володимира Михайличенка. З усього видно, що він розвинувся б у неабиякого поета, та, мабуть, і прозаїка. Про Криворіжжя ще ніхто, здається, не писав з такою синівською любов'ю і так талановито».

Олесь Гончар.

«Я про нього скажу дуже добре. Думаю, що скажу і те, що треба, хоч, можливо, це йому не сподобається. У нього філософські мініатюри. Я не проти мініатюр взагалі — це вища форма творчості. У Кривбасі Михайличенко виріс. Там цей алмаз викопали... Це сильний поет, а сам собі шкодить, сам собі підніжку робить. У нього хороші наголоси, інтонації. Це основа книжки. Але є й таке, що треба вишкрібати ножом. Письменник Д. Ткач не помилився, коли ще у 1958 році говорив, що це сильний поет. І моя думка — сильний поет...»

Павло Тичина.

«Голос поета звучить тоді, коли його слухають», - сказав мені Володимир Михайличенко на одному з семінарів молодих поетів. Щира правда була в його словах...

Володимир любив свій криворізький край, дослухався до його трудівничих ритмів. Як вдячний син, що спізнав джерела мужніння в краю копрів і землі багряної, він у творчості намагається розгадати таємничу силу всякчасного тяжіння серця до рідних просторів, де кується індустрійна міць і слава Вітчизни, до її неповторних в трудовім дерзанні і робітничій красі людей. Прочитаємо поезію «Повернення» - і ми виразно відчуємо оте синівське прихилання до дзвінкого голосу рідного краю.

...Ми стояли над осінньою Самарою. Дивлячись на зачаровані пломінкою вродою береги, де запалила осінь свої бездимні палахкі кострища, Володимир несподівано прочитав поезію, виповнену причаєного елегійного смутку:

За хвилиною хвилина... Вітер віє!
За годиною година... Дощ іде!
Чи здалося мені, чи наснилося:
став щезати я потроху, убавлятися...

Я не здогадувався тоді, що поет прислухався до своєї душі, до навколишнього простору, відчувши найперші доторки прощання з невмирущою красою неозорого, велелюдного світу...

*Віктор Корж, з передмови до збірки В. Михайличенко
«Ритми Кривбасу».*

«Як поет Володимир Михайличенко сформувався під час навчання на філологічному факультеті Київського держуніверситету імені Т.Г. Шевченка. Студенти-літератори організували гурток, куди, крім нього, входили І. Драч, В. Симоненко, О. Лупій та ін. Жили в одному гуртожитку, активно спілкувались.

Хрущовська відлига, яка тривала недовго, розкувала заідеологізовані кордони обмеженості, розкрила творчі можливості митців. Відчули теплий струмінь перемін молоді літератори. Вони прагнули боротьби... Кожен шукав свою стежку, пробував голосу. Одним щастило швидше увійти в літературу, перед іншими ставилися нездоланні перепони.

Володимиру Михайличенку — талановитому самобутньому поетові з трагічною долею, але гордою життєвою позицією не судилася щаслива письменницька доля. В час тоталітарного режиму він одверто кидав виклик затискувачам української культури, рідної мови:

Я теж за дружбу, за єднання,
За інтернаціоналізм.
Чого ж тоді такі страждання
І так образливо до сліз?..

Віталій Мацько, «Довгий шлях до Парнасу».

«...за віком серед хлопців нашого курсу ми з Володимиром були найстаршими і, мабуть, тому ми одержали такі прізвиська: його звали Міхом, а мене Коцом. На усіх літературних вечорах, які проводилися у гуртожитку або в університетських аудиторіях, Володимир майже ніколи не читав прилюдно своїх віршів.

Але слухаючи інших, він щиро і переконливо висловлював свою думку, інколи відверто глузував над графоманами. За це його поважали усі, з ким йому доводилося спілкуватися.

Зате у вузькому, дружньому колі він залюбки читав свої вірші і вірші тих поетів, які були йому до вподоби».

Юлій Коцюбинський, письменник, однокурсник і друг В. Михайличенко.

«Був він веселий і життєлюбний, доступний, відкритий аж до наївності, кожен йому був свій... Саме це стало причиною і помилкою, бо підленькі людці, використовуючи його відвертість і жартівливість, виплітали неймовірні видумки, перекручували, перебріхували факти його життя — і тяглася за ним фантастична «слава» бродяги, сквернослава, нероби... ... дуже страждав, хоч ніколи не показував це на людях, що рідко друкувались його твори. Частіше приходили відписки з «Літературної України» чи

«товстих» журналів про те, що вони не можуть використати його вірші.

...2001-го року рішенням ради НСПУ — це був безпрецедентний, єдиний випадок — Володимира Михайличенка посмертно прийнято до Національної спілки письменників України. І у Кривому Розі, згідно рішення міської ради, іменем Михайличенка було названо систему паралельних вулиць нового «елітного посолька» в Тернівському районі».

Ніна Михайличенко.

«... ємка й прозора поезія передчасно померлого Михи, як звали Михайличенка близькі люди і чи не весь журналістський криворізький загаль — це краще, що поки що сказано віршованим словом про людей Криворіжжя».

Тетяна Воронова, журналіст.

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК Володимира Терентійовича МИХАЙЛИЧЕНКА.

Михайличенко, В. Ритми Кривбасу: поезії / В. Михайличенко.- Дніпропетровськ: Промінь, 1979.- 46 с.: іл.

Михайличенко, В.Т. Полум'я: поезії, щоденник, статті, спогади / В. Михайличенко.- К.: Деміур, 1997.-224 с.

Михайличенко, В. Де червонолиця Саксагань-ріка; Криворізький сонет; Повернення: вірші / В. Михайличенко // На землі, на рідній... у 3 кн. Кн.3. Дорогою стріли / упоряд. Г. Гусейнов .- Кривий Ріг, 2000.-С.110-111.

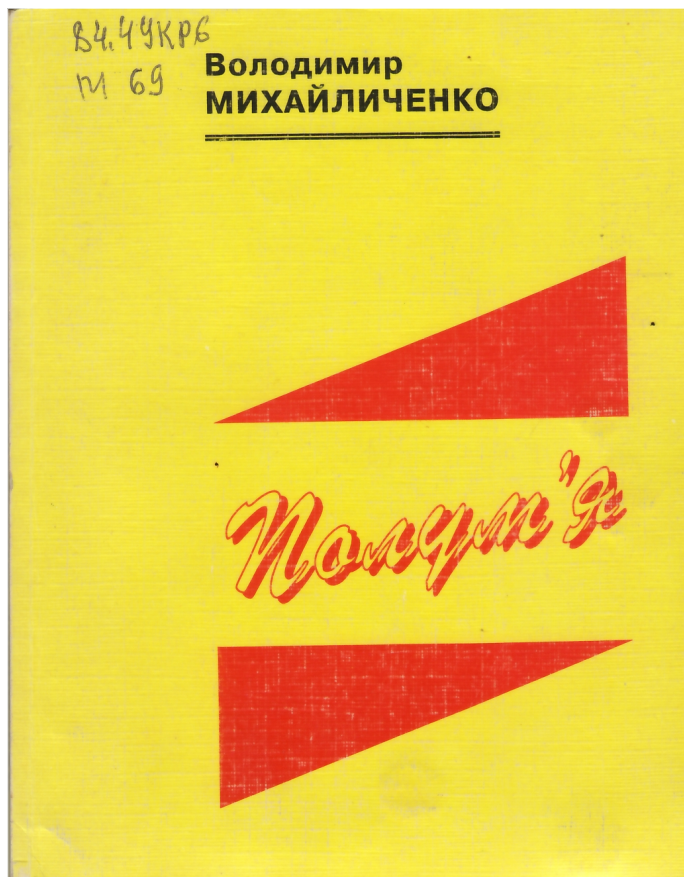
Михайличенко, В. «Не спиться знов мені...»; Покоління; «І рости, і боротися нам...»; Кривбас, Кривбас багрянє моя!; «Де мені ще так робилося?»; «Знову осінь-перукарка ходить гаєм...»; «Жовтень ліг на рідючі клени...»; «Я перечитую листа...»: вірші / В. Михайличенко // Антологія криворізьких літераторів / упоряд. А.Г. Липицький .- Кривий Ріг: Бібліотечка альманаху «Саксагань», 2000.- Кн. 1.- С.59-62.

Михайличенко, В. Кривбас: лірична поема / В. Михайличенко // Рудана: поезія, проза, гумор.-Дніпропетровськ: Промінь, 1975.-С.33-37.

Михайличенко, В. Коли я від дому далеко ...: вірш / В. Михайличенко // Кур'єр Кривбасу.-1997.-№85-86.-С.176.

Михайличенко, В. Вітер рідного краю: поезії / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1996.-19 вересня.

Михайличенко, В. І на землі я бачу Бога ...: вірш / В. Михайличенко // Кур'єр Кривбасу.-1996.-№51-52.

Володимир
МИХАЙЛИЧЕНКО

Михайличенко, В. Сусід: поезії / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1991.-24 січня.

Михайличенко, В. Недайвода: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1990.-11 серпня.

Михайличенко, В. Моя «Енеїда» / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1990.-21 квітня.

Михайличенко, В. Кривбасу я іще з колиски син...: поезії / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1989.-25 листопада.

Михайличенко, В. Над Саксаганню, тихою рікою: поезії / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1986.- 24 червня.

Михайличенко, В. Кривий Ріг: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1985.-15 грудня.

Михайличенко, В. Власне горе: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1972.- 5 лютого.

Михайличенко, В. Перше кохання: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1966.-30 січня.

Михайличенко, В. Краю рідний: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1965.-9 жовтня.

Михайличенко, В. Перший синок: вірш / В. Михайличенко // Прапор.-1965.- №1.-С.58.

Михайличенко, В. Кривбас; Яке це щастя!; Етюд; Ми; Коли я далеко від дому: поезії / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1964.- 5 липня.

Михайличенко, В. Тарас Шевченко: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1964.-26 січня.

Михайличенко, В. Гірник: вірш / В. Михайличенко // Червоний гірник.-1963.-27 серпня.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ Володимира МИХАЙЛИЧЕНКА.

Лупій, О. Із когорти чесних і непокірних / О. Лупій // На землі, на рідній... Кн.7. Крізь товщу минулого: літ. та докум. твори з історії гірничого краю / упоряд. Г. Гусейнов.- Дніпропетровськ, 2012.-С.223-226.

Михайличенко Володимир Терентійович // Енциклопедія Криворіжжя. У 2 т. Т.2 / упоряд. В.П. Бухтіяров.-Кривий Ріг: ЯВВА, 2005.-С.115.

Володимир Михайличенко // Антологія криворізьких літераторів / упоряд. А.Г. Липицький .- Кривий Ріг: Бібліотечка альманаху «Саксагань», 2000.- Кн. 1.- С.58-59.

Закоханий в Кривбас // Гриценко, В. Криворізька хрестоматія: уроки літератури рідного краю / В. Гриценко.- Кривий Ріг: Видавничий дім, 1999.-С.57-60.

Корж, В. Мужній хист укорінення / В. Корж // Михайличенко, В. Ритми Кривбасу: поезії / В. Михайличенко .- Дніпропетровськ: Промінь, 1979.-С.3-6.

Михайличенко, Н. Лиш для пам'яті смерті немає... / Ніна Михайличенко // Саксагань.-2012.-№1.-С.10.

Захарова, С. Поэты поэтов немного живут / С. Захарова // Саксагань.-2012.-№1.-С.12-13.

Михайличенко, Н. Магічний квадрат: нарис / Ніна Михайличенко // Саксагань.-2010.-№4.-С.7.

Чубенко, Є. Що там у небі високім золото-синім тріпоче? / Є. Чубенко // Червоний гірник.- 2009.-20 серпня.-С.2.

Панова, М. Полум'я Володимира Михайличенка / М. Панова // Червоний гірник.- 2006.-14 вересня.-С.4.

Чухан, Л. Повернення /Л. Чухан //Червоний гірник.- 2001.-22 вересня.

Воронова, Т. Пам'ятник співцеві Кривбасу / Т. Воронова // Червоний гірник.- 2001.-3 липня.

Сафронова, В. Небайдужість серця / В. Сафронова // Червоний гірник.- 2000.-20 січня.

Воронова, Т. Добра новина / Т. Воронова // Червоний гірник.- 1997.- 27 вересня.

Володимир Михайличенко // Кур'єр Кривбасу.-1997.-№85-86.-С.176.

Михайличенко, Н. Про себе, про людей, про Кривий Ріг / Ніна Михайличенко // Кур'єр Кривбасу.-1996.-№61-64.- С. 111-117.

Чубенко, Є. Той, що любив твій дощ і гомін віт / Є. Чубенко // Червоний гірник.-1996.-19 вересня.- (Співці багряного краю).

Коцюбинський, Ю. Володимир Михайличенко... / Юлій Коцюбинський // Кур'єр Кривбасу.-1995.-№28.-С.1,30.

Поліщук, Л. «Кривбасу я з колиски син...»: вечір пам'яті В.Т. Михайличенко / Л. Поліщук // Червоний гірник.- 1995.-31 жовтня.

Памяти В. Михайличенко // Криворожские ведомости.-1995.-22 сентября.

Мацько, В. Довгий шлях до Парнасу / Віталій Мацько // Слово і час.-1993.-№2.-С.39-44.

Яворський, Л. ...Імені криворізького поета / Л. Яворський // Червоний гірник.-1992.-15 серпня.

Перетяченко, А. «Ритми Кривбасу»: про збірку поезій В. Михайличенка / А. Перетяченко // Червоний гірник.-1979.-13 травня.

Гаряче серце поета і холодна криворізька сталь [Електронний ресурс]: до 75-річчя від дня народження Володимира Михайличенка: Електронні текстові дані.- Режим доступу:<http://pprosvita.at.ua/> .- Назва з екрану.

ВІРШІ, ПРИСВЯЧЕНІ ВОЛОДИМИРУ МИХАЙЛИЧЕНКО.

Вакс, Я. В. Михайличенко: стихи / Я. Вакс // Саксагань.- 2013.-№2.-С.36.

Морозов, Г. Живісінькій пам'яті Володі Михайличенка: вірш / Г. Морозов // Червоний гірник.-2003.-2 грудня.-С.4.

Каминский, Ю. Памяти В. Михайличенко / Ю. Каминский // Червоний гірник.-2001.-22 вересня.-С.4.

Алейников, В. Пам'яті Володимира Михайличенка: вірш / В. Алейников // Кур'єр Кривбасу.-1999.-№115.

Іваницька, Н. «Володю, Володю...»: вірш / Н. Іваницька // Червоний гірник.-1995.-31 жовтня.-С.4.

